

‘Ik durf kleur te bekennen, schaam me niet dat ik Limburger ben’

○

Door Natascha Corbeek en Lean Hodselmans foto's Harry Heuts

Zalm op toast. Servé Hermans (41) weet nog precies wat hij at tijdens die lunch met jeugdvriend Michel Sluysmans eind 2014 in het Americain in Amsterdam. Het was na afloop zittend op de stoep dat ze bedachten als duo de ontslagen directeur van Toneelgroep Maastricht op te volgen. Hermans keerde er vanuit zijn geliefde Gent voor terug naar geboortestad Maastricht om zijn ambities met hart en ziel op de planken brengen. En met succes. Een interview in acht aktes.

u

Eens per jaar wil ik iets buiten de deur doen. Straks ‘Grease’ maken in Amsterdam, gewoon alleen als regisseur. Mijn lieve collega’s gunnen me dat soort uitstapjes.

Herstellend van een blindedarmoperatie loopt Servé Hermans deze middag nog niet helemaal soepel het kantoor van Toneelgroep Maastricht (TGM) binnen. Artistiek mededirecteur Michel Sluysmans maakt plaats, want heel veel ruimte is er niet in het aan de Maas gelegen theater. „Ik zou zo verhuizen naar La Bonbonnière, kunst hoort in het hart van de stad”, zegt Hermans. De lange muur van het kantoortje is behangen met gekleurde post-its. Er liggen mappen, boeken, papieren. Op de glazen deur een poster van *Het was Zondag in het Zuiden*, met daaronder het ingenieuze podiumplan voor wat een groots spektakel moet gaan worden komende zomer in de beoogde locatie De Doolhof in Tegelen. De veters van zijn gympen zijn keurig gestrikt dit keer „omdat op weg hiernaartoe mij iemand erop aansprak, haha, en dan strik ik ze”. „Maar ik vind het heerlijk dat voetgevoel, lekker los in mijn schoenen.”

1. Programmaboekje 2022

Toneelgroep Maastricht is intussen stevig verankerd in Limburg maar ook in de rest van Nederland. Drie grote projecten van Hermans onderstreepten dat dit jaar: Koningsdag in Maastricht, *Dagboek van een Herdershond* en Camping Kosmos, een cultuurfestival op het Vrijthof vergelijkbaar met de Gentse Feesten. Ook Sluysmans presenteerde een grote, succesvolle productie met *Een meeuw*. Hermans: „Het voorjaar was waanzinnig met de première van *Dagboek* en Koningsdag binnen elf dagen.” Koningsdag was niet eerder uitbesteed aan een regisseur. „Het was een eer om gevraagd te worden door de stad Maastricht om het programma inhoudelijk vorm te geven. Maastricht heeft het decor voor zo’n dag. Wat frustrerend is: je maakt eindeloos draaiboeken maar kunt niet repeteren. Op de dag zelf liep ik voor het koningspaar uit en zette ik de dingen aan, zeg maar. Dadelijk komen ze de hoek om en dus moet André nú beginnen. Je maakt uiteindelijk een tv-uitzending. Was wel een cadeautje om dit met een heel team te doen.”

Je kan niet leven voor je nalatenschap. Je moet nu leuke dingen doen, maken wat je wil maken. De nagedachtenis zal me aan m’n reet roesten.

Koningsdag was op 27 april, *Dagboek van een Herdershond* ging 8 mei in première in het MECC. „Mijn eerste musical, zoiets groots hadden we nog nooit gemaakt. Hier op kantoor zwierf die titel al een tijdje rond. Ik heb grote interesse in de geschiedenis van Limburg en in *Dagboek* zitten de twee gouden periodes: het rijke roomse leven en het mijnverleden. Die idyllische Biblebelt-dorpjes met een pastoor, een dokter, de kroeg, het dorpsplein en de harmonie wordt plots verstoord door de mijnindustrie. Beide periodes eindigen rond 1960, 1965. De macht van de kerk neemt af, de mijnindustrie verdwijnt en de moderne Limburger weet het even niet meer. De identiteit van de Limburger van vandaag komt daarvandaan.”

Dagboek kreeg lovende recensies en veel publiek. Toch is samen met theaterproducent Albert Verlinde besloten dat er vanwege explosief gestegen kosten geen vervolg komt in 2023.

2. Producties 2023

2023 wordt wel het jaar van *Het was Zondag in het Zuiden* met Toneelgroep Maastricht en een nieuwe samenwerking met Verlinde rond de musical *Grease*. „Eens per jaar wil ik iets buiten de deur doen. Straks *Grease* maken in Amsterdam, gewoon alleen als regisseur. Mijn lieve collega's gunnen me dat soort uitstapjes. Je moet zo'n spelersgroep veroveren, soms in een andere taal regisseren of eens een tentoonstelling maken. Dat dwingt je enorm om opnieuw te leren lopen.” Een nieuw voetgevoel, weer even losjes in die schoenen.

Het project *Grease* – première op 3 april – betekent zes weken repeteren in Amsterdam. Hoofdrolspelers Danny en Sandy sluiten de twee laatste weken aan, zij komen uit het tv-programma *Op zoek naar...* dat op 23 december start. „Begin maart ben ik daar klaar en ga ik met *Zondag* verder.” Maar eerst zes weken weg van TGM, vrouw Marguerite en zoon Lou van anderhalf. „Voor haar best ingewikkeld soms dat ik zo gulzig ben, ook in mijn werk. En ik zit in een periode waarin ik de wind mee heb, je moet nu kansen pakken. Het is een onregelmatig leven.”

De rol van vader is een nog redelijk nieuwe voor Hermans. Een script zit er uiteraard niet bij. „Nu ik ouder word krijg ik wel meer focus, maar nog altijd ben ik redelijk onverschrokken. Mijn zoon ook. Het is net alsof je in een spiegel kijkt. Wat moet mijn omgeving vroeger angsten hebben uitgestaan! De onbevangingheid in een kind is mooi, maar tegelijkertijd zie je 'm zichzelf verzuipen in elk zwembad. Je ervaart nu de tijdlijn van het leven. In het ziekenhuis dacht ik even: zou ik hem veertig zien worden, of zestig? Ik ben 41, toch halverwege, misschien wel dood als onze zoon zo oud is als ik nu ben.”

3. Repetitie (wat vooraf ging)

Zelf komt hij uit een warm, lief nest. Opgegroeid in *Blauw Dörp*, aan de Pastoor Wijnenweg in Maastricht. „Een echte volkswijk, ik woon er nu weer in de buurt. Mijn vader Frans en moeder Marga zaten in het jeugdwerkzorgswerk. We hadden studenten in huis. Mijn oudere zus Berbke is vernoemd naar Sint Barbara, patroonheilige van de mijnwerkers. En ik naar Servaas, patroonheilige van Maastricht. Het kunstzinnige heb ik van mijn moeder. Na haar pensioen is ze nog naar de kunstacademie gegaan en gediplomeerd modeontwerper geworden. Mijn vader had ook graag toneelspeler willen worden. Hij heeft op z'n zeventigste nog meegespeeld in onze productie *Eyes Wide Shut*, in z'n blootje zelfs. Ik heb me altijd heel gestimuleerd gevoeld om te doen wat ik wilde doen. Zij waren blij met mijn bestemming, waarin ik gedijde en mijn energie kwijt kon. En er kwamen leuke vrienden over de vloer: Michel, Frans Hendrickx en Ludo Costongs met wie ik hier nog altijd samenwerk.”

„Vroeger wilde ik Sinterklaas worden, Ron Brandsteder en toen Youp van 't Hek. Nadat ik mijn eerste toneelvoorstelling van Orkater gezien had, wist ik: dit is het. Die plek was magisch en in toneelspelen kon ik mijn ei kwijt. Ik was zo'n ADHD-kind en niet zo goed op school. Ik had veel fantasie, zoveel dat ik realiteit en fictie soms lastig kon scheiden. Ik had zelfs imaginaire poppen. Toneel hielp me om mijn leven hanteerbaar te maken.”

4. Doek gaat op

Gelukkig had hij er talent voor, bleek al op de middelbare school, op jeugdtoneel en op de Toneelacademie. „Ik wilde een goede toneelacteur

worden. Ik wilde Jeroen Willems worden. De allerknappste. Ik heb met topacteurs gespeeld – Fedja van Huêt, Pierre Bokma, ook Jeroen – en me gerealiseerd dat ik goed meekan, maar ik maak het verschil niet. Ik zal niet de beste worden. Ik had brede interesses, vond regisseren ook leuk, ik schreef columns. Mijn leermeester Johan Simons, regisseur van NTGent, zei: ‘Dat is goed, zo ontwikkel jij je’. Hij zei laatst nog dat ik nog eens een toneelstuk moet schrijven. Eh... nou, dat weet ik niet. Misschien. Het is geen brandend verlangen.”

Na de toneelschool woonde Hermans in Amsterdam. „Daar kon ik niet aarden.” Bij het Europees gezelschap NTGent wel. Hij acteerde en regisseerde er. „Ik droomde altijd van een volgende stap, dan fantaseerde ik over Berlijn en Parijs. Ik dacht niet: ik ga terug naar Maastricht. Toen Michel en ik dus in 2015 hier deze baan als artistiek directeur kregen, voelde dat als een stap terug. Maar eenmaal echt hier, in mijn oude buurtje, voelde ik: het kan best vanuit hier! Ik vind dat we met TGM hebben laten zien dat we ambitieus zijn. Michels voorstellingen zijn de bestbezochte toneelvoorstellingen in het land. We krijgen goede recensies, veel publiek. We hebben naam gemaakt.”

5. Voor het voetlicht

Ziet hij zichzelf als Limburgse cultuurbrenger? „Dat is niet per se mijn missie, maar ik voel wel dat Limburgse en Belgische makers mij inspireren. Ik werk ook graag met ze. Ik hou van die gulzige, barokke, rijke katholieke blik. Het zuidelijke hoort bij mij, ja, ik durf wel kleur te bekennen. Ik schaam me niet dat ik Limburger ben.”

Zie ook *Het was Zondag in het Zuiden*, net als *Dagboek* een verhaal over identiteit. „Ik vind het extreem gelegitimeerd om te beginnen bij jezelf, als maker van verhalen. Dat doen Tsjechov en Shakespeare ook, toch zijn die verhalen ook universeel. Mensen uit Zeeland kunnen straks heel goed naar *Zondag*. Ik vertel vaak het verhaal van de perifere regio, niet de Randstad. Daarin ben ik trouw aan mezelf.”

Baseert hij zijn keuzes daar ook op? Kiest hij voor kunst of commercie? „Er is altijd een persoonlijke fascinatie. *La Superba* gaat voor mij over de

aantrekkelijkheid van de perversiteit, dat wou ik een keer maken. Voor alles is een publiek, soms moeten we als Toneelgroep iets maken omdat we het mooi vinden of belangrijk om te vertellen. Het meeste succes hebben we met voorstellingen die over Limburg gaan.”

6. Kassa

Zoiets als *Dagboek* is volgens Hermans voor een gezelschap als TGM normaal gesproken vanwege het ondernemersrisico niet te doen. „Maar nu gaan we dat voor het eerst dus toch doen met *Zondag*. Dat is pokkeduur, een miljoenenproductie. Het ondernemerschap koppelen aan Toneelgroep Maastricht, dát vind ik spannend komend jaar. Ik denk dat ik daar talent voor heb en heb er ook plezier in.”

TGM is in dat opzicht redelijk onverschrokken, net als Hermans zelf. In coronatijd heeft het gezelschap zichzelf min of meer opnieuw uitgevonden. „Wij hebben geld verdiend aan streamvoorstellingen in coronatijd! Dat is heel apart voor een gezelschap dat normaal gesproken met subsidie gecontroleerd verlies lijdt, zeg maar. We hebben gefilmd, ook al podcasts gemaakt, toneelstukken gestreamd, televisie gemaakt. Michel zei in coronatijd: ‘Wij zijn verhalenvertellers, het medium waarmee we dat doen, passen we aan’. En ik heb interesses in andere disciplines. Toneelgroep Maastricht maakt in de basis een paar toneelproducties op hoog niveau, maar daarnaast past een spektakelmusical.”

Moet het alsmaar groter, is dat een ambitie? Peinzend: „Nee, dat denk ik toch niet. Het is het vinden van de juiste manier om een verhaal te vertellen. Ik werk altijd aan tien projecten tegelijk, er staan potjes op het vuur en als er iets gaat koken, dan maak je dat af. De last is vooral dat je de agenda wel drie keer kunt vullen, je moet kiezen. Ik zou nog heel graag een kleine voorstelling over Jeroen Willems maken.” Stilte. „Of ik die ga schrijven?” Betrapt. „Eh... Misschien wel.”

7. Regie

Wat is zijn signatuur, waaraan herken je een echte Hermans? „Het publiek moet meer krijgen dan verwacht, dat vind ik lekker. Iets verrassends, of het kan

in het decor zitten. Er zitten áltijd goede acteurs in onze stukken, omdat ik daar zelf enorm van geniet. Ook bepaal ik niet alles voor het publiek, met een volgspot die de blik leidt. Ik kies voor tl-licht en het publiek kiest waar te kijken. Dat vind ik interessant. En acteurs hebben het niet altijd makkelijk in mijn decorbeeld. Ik leg iemand op een tafel en dan blijkt het een ziekenhuisbed: ik laat wat aan de verbeelding over en de acteur ligt daar niet zo comfortabel. Ik wil ook graag wat magisch realisme, maar geen flauwekul. Het gesprek van de toeschouwers de volgende dag aan de ontbijttafel, na een nachtje slapen en als de koffie is doorgelopen, dat boeit mij. Of een voorstelling in alles goed is maakt niet uit. Iedereen moet vooral goed spelen, zodat het gesprek daar niet over gaat. Theater is waardevol als het triggert tot een gesprek. Dat kan theater doen.”

Is theater op dit niveau topsport? „Haha, dan moet ik meteen aan Matthijs van Nieuwkerk denken. Ja, ik kan ook dwingend, temperamentvol en zelfs agressief zijn. Maar ik kan ook sorry zeggen. Laatst in een vergadering had ik iets verkeerd gezegd en daar belt mijn collega dan over. En als iemand boos op mij wordt, moet ik niet op dezelfde toon terug spreken, want dat komt vanuit mijn functie harder over. Ik sta verder vooral vrolijk tussen mijn mensen in, vind het leuk om mee te voetballen.”

8. Applaus

Sluysmans en Hermans zijn van elkaar afhankelijk en gunnen elkaar alle succes. „We hebben andere ambities, ik wil met een fanfare wat maken en Michel zou daar niet gelukkig van worden. Als gezelschap stemmen we de agenda wel op elkaar af. We hebben de afspraak dat we ons niet met elkaar bemoeien tenzij iemand het vraagt. We sparren de hele dag, zitten hier tegenover elkaar, en ook met de collega's ben je in een constant gesprek. We praten als artistiek directeur uit een mond, ook al zijn we als persoon heel verschillend.” Twee kapiteins op een schip, het kan dus wel. „We zijn kapitein van een team, en dat team houdt je overeind. Je hebt veel mensen nodig om iets te maken.”

Op de vraag hoe Hermans herinnerd wil worden, volgt direct een gedecideerd 'niet!'. „Je kan niet leven voor je nalatenschap. Je moet nu leuke dingen doen,

maken wat je wil maken. De nagedachtenis zal me aan m'n reet roesten. Dan ben ik er toch niet meer. Iets willen nalaten is ijdel." Ondertussen blijft hij onverschrokken en met de veters los grootse en kleinere verhalen vertellen vanuit zijn eigen Maastricht. Inderdaad een prima decor.

H